

kään Salimäellä ei ole esittää todisteita, vaan hänen täytyy muotoilla sanansa kautta rantain:

*"Urheilun tehtävä oli Tahkon mukaan palvelu kansakunnan ja sen jäsenten edistystä, kehitystä ja hyvinvointia. Hän ei tahtonut esiintuoda kristinuskoon liittyviä, jopa ajoittain voimakkaitakin antipatioita, sillä hän kunnioitti sekä itsensä että vaimon sukujen kristillistä papisperintöä. Nähtävästi tämän kunnioituksen vuoksi hän ei tahtonut pohtia urheiluvakaumustaan missään vaiheessa uskonnollisuuden näkökulmasta."*⁷²

Ratkaiseva ongelma Salimäen päättelyssä on, että uskonnon tehtävää ei koskaan määritellä millään muulla tavalla kuin viittaamalla sen äärimmäiseen tärkeyteen ihmiselle. Se olisi siis jotain sellaista, mistä ihminen ei mistään hinnasta haluaisi luopua. Avoimeksi jää kysymys, pitääkö tälle kaikesta muusta jäljelle jäävälle antaa uskonnollinen määritys.

Mielestäni on täysin mahdollista luopua esimerkiksi tietoisesta uskonnollisesta vakaumuksesta ja samalla sanoa, että ei olisi valmis luopumaan lapsestaan. Olisiko suojelemissa silloin tullut tämän yksilön usko ja uskonto? Pikemminkin sanoisin, että kyseisellä ihmisellä ei ole voimakasta uskonnollista vakaumusta. Oman lapsen suojele voi olla uskonnollista toimintaa, mutta ei sen tähden, että lapsi on se viimeinen, josta kyseinen henkilö luopuisi. Tällainen sitoutuminen on pikemminkin ankkuroitunut syvälle moraalisiin, joka voi olla puolestaan, joskaan ei välttämättä, uskonnollisesti motivoitunutta. On oltava lisäksi muita kriteerejä, jotta tällaisesta tulkinnasta tulisi uskottava. On varattava sellainenkin mahdollisuus, että kyseinen toiminta ei ole lainkaan uskonnollista. Muuten uskonnollisen käsitteellä ei ole mitään todellista sisältöä, vaan se kattaa kaiken sen, minkä sarjalla ulkoisia, tiukkoja kriteerejä voi todeta uskonnon ilmaukseksi.

Lyhyesti sanoen, jonkin pitäisi voida olla ihmisen elämässä tärkeää ilman että tämä pitäisi ymmärtää uskonnoksi. Tärkeän ja pyhän ei tarvitse sattua yksiin.

Uskonnollisen kielen luonteesta

Haluan edelleen viitata ongelmaan, joka syntyy siitä jäykästä metodista, johon Salimäen tulkinta nojaa. Tämä ongelma liittyy

Mikael Lindfelt

Konteksti ja kompleksisuus – urheilun uskonnollisista ulottuvuuksista ja tulkinnan jännitteistä

tiettyyn uskonnollista kieltä koskevaan käsitykseen ja/tai puutteelliseen analyysiin pohdittaessa uskonnollisen kielen luonnetta.

Luterilaisen pappiskodin kasvattina Pihkala oli luonnollisesti perehtynyt kodin ja kirkon uskonnolliseen kieleen. Hän käytti usein uskonnollisia ilmaisuja ja symboleja havainnollistaakseen pohdintojensa keskeisiä kohtia. Pihkala esimerkiksi antoi 90-vuotispäivän puheelleen vuonna 1978 otsikon "Uskontunnustukseni urheiluun" ja käytti mielellään urheilusta "evankeliumin", "ilosanoman", "siunauksen", "synnin", "parannuksen teon", "tuntea puu hedelmästään" kaltaisia raamatullis-uskonnollisia luonnehdintoja.³³

Kiinnostavaa on, että Pihkalan juhlapuhe ei lainkaan muistuta – sen enempää muodoltaan, tyylieltään kuin sisällöltään – uskonnollista tunnustusta. Ainoa rinnastus uskonnolliseen kielenkäyttöön koko esityksessä on kohta, jossa Pihkala pohdiin urheilulajien moninaisuutta ja urheilupoliittisia strategioita tämän moninaisuuden hallitsemisessa huudahtaa, että jokainen tulkoon autuaaksi uskossa, toivossa ja erityisesti rakkaudessa.³⁴ Muutoin otsikko toimii vain korostuksena sille, kuinka tärkeä urheilu ylipäänsä Pihkalle oli.

Salimäki suhtautuu kuitenkin yllättävästi Pihkalan kielenkäyttöön. Hän myöntää toisaalta, että Pihkala käyttää tässä uskonnollista kieltä ei-uskonnollisessa viitekehyksessä, mutta toisaalta hän käsittää tämän signaaliksi tai kriteeriksi sille, että sekulaarinen on saanut uskonnollista arvokkuutta.

Uskontofilosofisesta näkökulmasta katsottuna Salimäki lähtee siitä, että uskonnollinen kielenkäyttö viittaa tiettyyn ontologiseen, perusolevaiseen todellisuuteen siitäkin huolimatta, että kieltä ei käytettäisi uskonnollisessa viitekehyksessä tai edes uskonnollisessa merkityksessä. Ikään kuin uskonnollisessa kielessä sinänsä, Salimäen perustelemattoman esiyymmärryksen mukaan, olisi jokin sisäinen uskonnollinen kvaliteetti tai viesti siitä, että olemme tekemisissä uskonnollisen arvokkuuden kanssa. Toisin sanoen, että kielen ilmaukset, symbolit ja esitykset, jotka ovat peräisin uskonnollisesta viitekehyksestä, säilyttävät uskonnollisen luonteensa myös silloin kun niitä käytetään aivan toisessa kielellisessä ympäristössä.

Selkeä esimerkki Salimäen päättelystä on seuraava lainaus, jossa Salimäki sekä siteeraa Pihkalaa että sen jälkeen esittää siteerauksesta oman analyysinsa:

Mikael Lindfelt

Konteksti ja kompleksisuus – urheilun uskonnollisista ulottuvuuksista ja tulkinnan jännitteistä

"Oikea lepopäivän pyhittäminen nykyaikana onkin Tahkon mukaan se, että lähtee sunnuntiaamuna lenkkeilemään tai hiihtämään useiksi tunneiksi väsymykseen saakka: 'Sellainen hitaasti kiihuttava hiihtämisen raittiin talvisen luonnon temppelissä on lepoa aikamme kiireisen ja huolekkaan elämän lomassa, ja siihen sopii kyllä juuri pyhittää eli varata sunnuntai. Omasta puolestani en tiedä mitään, missä hyvät ja antoisat ajatukset itäisivät niin väkevästi kuin ludulla liikkua.' Edellä esitetyn katkelman ensimmäinen lause kertoo, että lepopäivän eli sunnuntaiapäivän 'pyhyteen' tai 'pyhittämiseen' ei Tahkolla kuulunut kristinuskon mukaisen hartauden harjoittaminen, kirkollisen jumalanpalvelukseen osallistuminen tai Raamatun lukeminen. 'Pyhä' ei ollut pelkästään kristinuskon alaan kuuluva ominaisuus, vaan se kuului hänellä enimmäkseen urheilun kategoriaan. Jälkimmäinen lause puolestaan osoittaa, että urheileminen ei Tahkolle ollut puhdistava kokemus pelkästään fyysisessä vaan myös henkisessä, mentaaliosassa mielessä. Urheilusta ja urheilun kautta Tahko löysi itselleen sen pyhän ulottuvuuden, mikä antoi tässä mielettömässä maailmassa elämälle jonkinlaisen mielen ja tarkoituksen. Tämän pohjalta on helppo ymmärtää, miksi urheilu ja urheileminen oli Tahkolle 'haudan vakava' asia kuolemaan asti."³⁵

Salimäen näkökulma on ennen muuta vertaileva. Pihkalan kielitä verrataan kielenkäyttöön kristillisessä uskonperinteessä, mistä vedetään johtopäätös, että kielen uskonnollinen ulottuvuus säilyy silloinkin, kun kieli siirretään uuteen ympäristöön, jossa siitä tulee rakenteellisesti merkitystä kantavaa. Puhe luonnon temppelistä tai lepopäivän pyhittämisestä hiihtämällä johtaa päätelmään, että urheileminen saa Pihkalalla uskonnollisen ulottuvuuden, joka antaa jonkinlaisen mielen mielettömälle maailmalle.

Johtopäätös on kuitenkin perusteeton. Päätelyssä ei oteta missään vaiheessa huomioon sitä, että myös uskonnollinen kieli voi maallistua ja tulla otetuksi käyttöön ei-uskonnollisessa merkityksessä. R. Coles kirjoitti jo vuonna 1975 artikkelin "Football as a Surrogate Religion", jossa hän valottaa jalkapallon ja uskonnon suhdetta sekä varoittaa vetämästä liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä näiden kahden maailman välisistä yhtäläisyyksistä: "On käynyt välttämättömäksi huomata, että tämän kaltaiset symboliset tapahtumat vaativat äärimmäisen huolellista tulkintaa, eivät merkityksensä kadottaneiden tai muuttaneiden symbolien pikkutarkkaa kirjaimellista kääntämistä."³⁶

Mikael Lindfelt

Konteksti ja kompleksisuus – urheilun uskonnollisista ulottuvuuksista ja tulkinnan jännitteistä

Vastaavasti John M. Goodger kirjoittaa, kuinka "voidaan olettaa, että kun pyhyys on irrotettu uskonnollisesta viitekehkestään, se saa tätä yleisemmän, tunnepitoisesti tärkeän viitauuskohdan luonteen".³⁷ Yhteys uskonnollisen ja jonkin muun viitekehksen välillä ei toisin sanoen ole niin yksiselitteinen kuin Salimäki lähtökohtaisesti olettaa.

Tästä assosiaatiomaailmasta löytyy toki uskonnollisia miellelyhtymiä ja tyyllisiä painotuksia, mutta se ei tee tällä tavalla ilmaistusta asiasta uskonnollista sinänsä. Luonto voi olla monille temppeleitä ja he voivat pyhiittää lepopäivän erilaisilla aktiviteeteilla ilman, että sillä tarkoitetaan mitään erityisesti uskonnollista.

Salimäki on kuitenkin, kuten edellä totesin ja mikä tekee asian vielä monimutkaisemmaksi, teoreettisella tasolla päättellyt, että tieteellinen tulkitseminen voi löytää uskonnollisuutta sieltäkin, mistä kyseessä olevat henkilöt eivät itse myöntäisi ilmaisevansa mitään uskonnollista. Näkökannasta uhkaa tulla, kuten sanottu, altis ylitulkinnolle ja harhaanjohtaville miellelyhtymille.

Eräs nykyisestä populaarikulttuurista otettu esimerkki selvätköön ydinajatukseni. Suomalainen poppyhtye Humane tuli keväällä 2005 julkisuuteen levyllä, jota soitettiin useilla suomalaisilla radiokanavilla. Kappaleen nimi oli "Wish God was a woman too" ja siitä voi aistia surumielistä, suggestiivista kaipausta. Laulun kertosäe kuuluu seuraavasti:

*"Every time I look at you,
I wish god was a woman too, a woman just like you.
Every time I look at you,
I wish god was a woman too, a woman just like you."*³⁸

Laulua voi pitää esimerkkinä uskonnon paluusta tai olemassaolon uudelleen sakralisoimisesta.³⁹ Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että uskonnollista kieltä käytetään erilaisissa yhteyksissä, jotka sinänsä eivät ole uskonnollisia. Uskonnollisuus on muuttanut muotoaan ja usein samalla myös sisältöä.

Humane-yhtyeen tekstiä voi nyt tulkita niin, että siinä esitetään teologinen tai uskonnollinen kannanotto, jossa toivotaan Jumalan olevan olemukseltaan feminiininen. Varmaan useimpien mielestä tällöin kuitenkin hukataan kappaleen ydinsanoma. Kyseessä on pikemminkin suurimittainen rakkaudentunnustus naiselle, jonka puolestapuhujaksi miespuolinen laulaja asettaa-

Mikael Lindfelt

Konteksti ja kompleksisuus – urheilun uskonnollisista ulottuvuuksista ja tulkinnan jännitteistä

tuu. Viittaus "Jumalaan" on tyylikeino, jolla ilmaistaan rakkau-
den voimaa ja syvyyttä: "Olet niin ihmeellinen, että on synti ettei
jumala ole kaltaisesi."

Kappaleen runollinen ydin viittaa assosiaatiomaailmaan, jos-
sa "Jumala" on michinen ja samalla korkein, arvokkain olento.
Tämä tausta tekee rakkaudentunnuksesta ennenkuulumatto-
man – niin sanoakseni.

Jos tekstikohtaa tulkittaisiin Salimäen kielikäsitteiden kannal-
ta, tulkinta kulkisi varmaan kuten useimmilla muillakin, mutta
johtaisi erilaiseen päätelmään. Salimäen näkökulmasta katsoen
tulisi väittää, että rakkaudesta ja ehkä myös siihen liittyvästä ha-
lusta naiseen on tullut laulajalle jumala ja että tämä rakkaus on
korvannut uskonnollisen rakkauden "Jumalaan". Päätelmä pe-
rustuu siihen, että käsitteellä "Jumala" olisi aina uskonnollinen
sisältö ja että siten olisi luonnollista ajatella rakkaudesta tässä
tapauksessa tulleen yksilön jumala.

Konteksti ja kompleksisuus

Ongelmalliseksi Salimäen kielikäsitteiden tekee se, että se on
niin suoraviivainen. Sinänsä pulmat olisivat vältettävissä, jos Salimäki
olisi tietoinen käsitteistään puutteista. Mutta suhteutettuna
Salimäen teoreettiseen ideaan riippumattomasta tulkitsijasta
myös hänen kielikäsitteistään tulee jäykkä. Siinä lähdetään
siitä, että kielellä sinänsä on informatiivinen ja todellisuutta
heijastava funktio. Uskonnollinen kieli on niin ollen heijas-
tusta oletetusta ontologisesta uskonnollisesta todellisuudesta
ja saa merkitystä kantavan luonteensa tästä informatiivisesta ja
todellisuutta jäljentävästä funktiostaan. Missä tahansa esiintyy
uskonnollisia ilmauksia, nämä ovat Salimäen päättelyn mukaan
jollakin tavalla ankkuroituneet uskonnolliseen ontologiaan eli
perusolevaisuuteen.

Representatiivinen kielifilosofia on jo kauan ollut pakotettu
luopumaan näivistä kielen tulkinnastaan todellisuuden peilinä,
jossa kielen merkitys sisältää viittauksen ei-kiellelliseen todelli-
suuteen ja jossa kieli välittää jonkinlaisena mediumina ihmisen
ja todellisuuden välistä suhdetta. Sen sijaan kielen merkitystä
luovaa ja kantavaa luonnetta on yritetty ymmärtää lähtien kielen
ankkuroitumisesta subjektiin joko sisäisenä kokemuksena (ro-
manttinen ekspressionismi) tai kielellisenä struktuurina, joka

Mikael Lindfelt

Konteksti ja komp-
leksisuus – urheilun
uskonnollisista ulot-
tuvuuksista ja tulkin-
nan jännitteistä

pakottaa pohtimaan kielen muodollisia syvärakenteita. Keskeinen lähtökohta näissä konstruktionistisissa tulkinnoissa on, että kieli on toimintaa, jotakin mitä me teemme todellisuudessa sen sijaan, että kieli vain heijastaisi tätä todellisuutta.¹⁰

Loppuhuomautuksena Salimäen ei-reflektiiviseen tulkintaan uskonnollisesta kielestä voisi sanoa, että moderni kielifilosofia ennen muuta korostaa kielen monimutkaista, moniulotteista luonnetta. Puhetta, kielellisiä ilmaisuja ja symbolisia kuvia voidaan käyttää monilla eri tavoilla. Kielen merkitystä kantavaa luonnetta ei voi siten kiinnittää lopullisesti mihinkään vaan se täytyy aina sulhteuttaa ja arvioida siitä tavasta käsin, jolla ihmiset käyttävät kieltä ja käsitteitä tietyssä kontekstissa.

Brittiläinen uskontososiologi James A. Beckford on erityisen käyttökelpoinen lähde tässä yhteydessä. Hän viittaa kolmeen luonteenomaiseen piirteeseen uskonnon ymmärtämisessä ja uskonnollisen kielen käytössä maallistuneessa kulttuurisessa ympäristössä.

Beckford on ensiksikin sitä mieltä, että uskonnollinen kieli saa sekulaarissa kontekstissa eräänlaisen siirretyn merkityksen: "Uskonto toimii 'kielenä', jonka ihmiset, jotka eivät enää kuulu uskonnollisiin yhteisöihin, yhä valitsevat ilmaisemaan voimakkaimpia pelkojaan, surujaan, toiveitaan, ilojaan ja halujaan."¹¹

Toiseksi uskonnollinen kielenkäyttö toimii Beckfordin mukaan symbolisena merkitsijänä, jolla muodostetaan henkilökohtaista tai kollektiivista identiteettiä tai itseyttä. Kolmanneksi hän on sitä mieltä, että uskonnollista kieltä käytetään vahvistamassa tiettyjä käsityksiä ja perusarvoja, joita maallistunut ihminen ei kunnolla osaa perustella, mutta jotka hän ymmärtää välttämättömiksi. Beckford mainitsee muun muassa "luonnonympäristön haavoittuvuuden, ihmisoikeuksien loukkaamattomuuden ja oikeudenmukaisuuden arvostuksen" esimerkkeinä tällaisista välttämättömistä arvoista, joita vahvistetaan perinteisillä uskonnollisilla muotoiluilla.

Beckfordin analyysia voi soveltaa Pihkalaan ja hänen tapaan käyttää uskonnollista kieltä urheilukäsityksensä yhteydessä. Tämä ei kuitenkaan vielä tarkoita sitä, että urheilulla voisi sanoa olleen Pihkalalle uskonnollista merkitystä. Moni asia puhuu sen puolesta, että Pihkala tietoisesti vältti pitämästä uskontoa urheiluna. Pikemminkin se oli hänelle uskonnon vaihtoehto.

Mikael Lindfelt

Konteksti ja kompleksisuus – urheilun uskonnollisista ulottuvuuksista ja tulkinnan jännitteistä

Loppupäätelmiä

Ihmisten motiivien ja elämänarvojen ymmärtäminen, tulkinta ja selvittäminen ei ole mahdotonta, ei ainakaan jokapäiväisessä arkisessa elämässä, jossa ihminen on jatkuvassa vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin. Ihmiset kuuntelevat ja tulkitsevat, ymmärtävät toisiaan oikein ja väärin. Ihmiset *elävät* vaikutuksessa toisiinsa.

Ihmisten urheilumotiivien tulkinta ei periaatteessa eroa missään merkittävässä mielessä ihmisten arkisesta elämästä. Motiivit ja elämänarvot voivat vaihdella ajan myötä ja asiayhteydestä toiseen. Korrekti tulkinta pyrkii ottamaan huomioon eri tekijöitä, ei vähiten sitä yhteyttä, mikä syntyy sanomisen ja/tai tekemisen välille ja toisaalta eri tapojen välille puhua urheilun merkityksestä. Tällainen tulkinta paneutuu luotettavuuden ongelmaan. Henkilö, joka sanoo urheilevansa terveydekseen, mutta joka muuten elää ilman, että tämä tulisi mitenkään esiin tai joka muissa yhteyksissä vähättelee terveyden merkitystä, ei ole erityisen luotettava informanttina.

Artikkelissani olen osaksi korostanut mahdollisuutta ymmärtää urheilun merkitystä uskonnon näkökulmasta, osaksi valottanut tiettyjä vaikeuksia ja sudenkuoppia tulkittaessa urheilun merkitystä luovaa potentiaalia. Uskonnolliset motiivit eivät ole kovin tavanomaisia urheilussa, mutta yhä nopeammin muuttuvassa maailmassa uskonnollisuuttakaan ei aina löydy sieltä, mistä sitä on totuttu etsimään tai minne se perinteen mukaan kuuluisi. Nykyisen muuttuvan maailman lisääntyvä yksilöllisyys ja moniarvoisuus yhdistyneenä perinteettömyyteen luo nimittäin tilaa ilmiölle, jota Hervieu-Léger kutsuu nimellä "free-floating sacredness in modern society" – modernin yhteiskunnan vapaastuleijuva pyhyys.¹⁵

Osittain kyse on siitä, että aiemmin itsestään selvänä pidetty sekulaarisuus ei aina ilmene niin itsestään selvän sekulaarina. Osaksi kyse on myös siitä, että korostunut postmoderni yksilöllisyys ei enää kunnioita aikaisempia eroja ja rajalinjoja, vaan sekä yhdistelee synkretistisesti aineksia eri uskonnoista että sekoittaa uskonnollista ja maallista yhä uusiksi yhdistelmiksi. Tällä voi olla merkitystä yritettäessä ymmärtää nykyaikaisen huippu-urheilun roolia. Paul Heelas esimerkiksi mainitsee uudissanan "zennis", joka on luotu yhdistettäessä zen-budhismi ja tennis.¹¹ James

Mikael Lindfelt

Konteksti ja kompleksisuus – urheilun uskonnollisista ulottuvuuksista ja tulkinnan jännitteistä

Beckford luonnehtii tätä postmodernismin ilmentämää "epä-eriytymisen" piirrettä "valmiudeksi yhdistellä eri koodijärjestelmien ja merkitysrakenteiden symboleja jopa sekaannuksen ja eklektismin kustannuksella".¹⁵

Ehkä olemme itse asiassa tiellä kohti sellaista uskonnon ymmärtämistä, joka muistuttaa enemmän antiikin maailman tapaa hahmottaa todellisuutta kuin de Coubertinin ajattelua ja olympialiikettä leimaavaa ideologista konstruktioita?

(käsikirjoituksesta suomentanut Esa Sironen)

Lähdeviitteet

- ¹ Esim. Koski, Sami & Rissanen, Mika & Tahvanainen Juha: Antiikin urheilu. Olympian kentiltä Rooman areenoille. Atena Kustannus, Jyväskylä 2004, 31–32.
- ² Laajemman kuvan saa kirjastani Meningsskapande idrott. Livsåskådningsrelevanta perspektiv och empiriska kontraster. Nya Doxa, Nora 2006.
- ³ de Coubertin, Pierre: Olympism. Selected Writings. Toim. Norbert Müller. Lausanne 2000, 578.
- ⁴ Wittgensteinin muotoilu on peräisin keskusteluista hänen entisen oppilaansa M. O'C Drury'n kanssa. Ks. Svensson, Gunnar: Wittgenstein om kunskap och visshet. En granskning av några centrala teman i Wittgensteins sista manuskript. Thales, Stockholm 1992, 7.
- ⁵ Ks. Higgs, Robert J.: "Muscular Christianity, Holy Play, and Spiritual Exercises: Confusion About Christ in Sports and Religion." Teoksessa Shirl J. Hoffman (toim.): Sport and Religion. Champaign, Illinois 1992, 89; Hoffman, Shirl J.: "Evangelicalism and the Revitalization of Religious Rituals in Sport." Teoksessa Shirl J. Hoffman 1992, 122.
- ⁶ Higgs 1992, 91–94.
- ⁷ Higgs 1992, 101.
- ⁸ Lindfelt käyttää tässä sanaa "idrott", joka sisältää myös kilpaurheilun aina huipputasolle asti. (Suom. huom.)
- ⁹ Hoffman, Shirl J.: "Recovering the Sense of the Sacred in Sport." Teoksessa Shirl J. Hoffman 1992, 153.
- ¹⁰ Aluperin Esquisse d'un tableau historique des progrès de l'esprit humain (1795).
- ¹¹ von Wright, Georg Henrik: "...skingra den dimma som svävar över tron på framsteg." Teoksessa von Wright: Myten om framsteget. Trondheim 1993, 26–27; Liedman, Sven-Eric: I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria. Bonnier pocket, Viborg 1999, 19–20.
- ¹² Esim. Kurtén, Tage: Det handlande subjektet och det moraliska kravet. Studier kring etikens och trons roll i mänskligt handlande. Åbo 1998, 81–82; Kurtén, Tage: "Gud i Norden. Teologi och empiri." Tidskrift för Teologi och Kirke 2–3/2004, 114; Halman, Loek & Pettersson, Thorleif:

Mikael Lindfelt

Konteksti ja kompleksisuus – urheilun uskonnollisista ulottuvuuksista ja tulkinnan jännitteistä

- "Individualisering och värdefragmentering. Resultat från The European Value Study 1981-1990." Teoksessa Jonas Anshelm (toim.): *I tider av uppbrott. Värderingar och värderingsförändringar i det moderna samhället.* Stockholm/Stehag 1995, 11-18; Heelas, Paul: "Introduction: on differentiation and dedifferentiation." Teoksessa Paul Heelas (ed.): *Religion, Modernity and Postmodernity.* Oxford 1998, 2.
- ¹³ Bonde, Hans: *Sport - en moderne kult.* Haslev 1993, 47.
- ¹⁴ Ks. Hervieu-Léger, Danièle: *Religion as a Chain of Memory. (La Religion pour Mémoire, 1993)* Polity Press, Cambridge 2000, 47.
- ¹⁵ Beckford, James A.: "The Politics of defining religion in Secular Society: From a Taken-for-granted Institution to a Contested Resource." Teoksessa Jan G. Platvoet & Arie L. Molendijk (toim.): *The Pragmatics of Defining Religion. Contexts, Concepts & Contests.* Leiden 1999, 25.
- ¹⁶ Hervieu-Léger 2000, 55.
- ¹⁷ Puhakainen, Jyri: Kohhti ihmisen valmentamista. Holistinen ihmiskäsitys ja sen heuristiikka urheilualmennuksen kannalta. Tampereen yliopisto, Tampere 1995, 150-151. Wittgenstein päättää teoksensa sanoihin: "Lauseeni selventävät siten, että se, joka minut ymmärtää, huomaa lopulta lauseitteni olevan mielettömiä, noustuaan niitä pitkin - niiden päällä - niiden yläpuolelle. (Hänen on niin sanoakseni heitettävä pois tikkaat kivettyään niillä ylös.) Hänen on voitettava nämä lauseet, sen jälkeen hän näkee maailman oikein. Mistä ei voi puhua, siitä on vaiettava" (Ludwig Wittgenstein: *Tractatus Logico-Philosophicus.* Suom. Heikki Nyman. WS-OY, Porvoo 1996, 88).
- ¹⁸ Hervieu-Léger 2000, 54.
- ¹⁹ Salimäki, Harri: Isänmaan ja urheilu-uskon mies. Lauri Pihkala modernin urheiluvaatteen esitaistelijana. Helsinki 2000, 19-20, 31-33, 35.
- ²⁰ Salimäki 2000, 19, 22-23.
- ²¹ Salimäki 2000, 75. Ajatuksen isä on brittiläinen teologi ja piispa L. Leslie Newbigin (1909-1998). Salimäki ei ole tässä johdonmukainen vaan puhuu maallistumisesta määrittelemättä sen sisältöä, ks. Salimäki 2000, 117-119.
- ²² Salimäki 2000, 356.
- ²³ Salimäki 2000, 346.
- ²⁴ Salimäki 2000, 356.
- ²⁵ Salimäki 2000, 350-352.
- ²⁶ Salimäen pyhän kuvauksella on yhtymäkohtia Durkheimin uskontosiologiaan, vaikka hänen päälähteinään ovat uskontoteoreetikot Nathan Söderblom, Mirca Eliade ja Rudolf Otto. Ks. Salimäki 2000, 245-246 sekä Durkheim, Emilé: *Uskontoelämän alkeismuodot. (The Elementary Form of Religious Life.* London 1915, 37 ja 47). Tyypillistä Salimäelle on, että hän tukeutuu teoreetikoihin, jotka perustavat uskonnon ymmärryksensä "pyhän" käsitteelle. Vaihtoehto voisi olla lähteä liikkeelle teorioista, joissa eri tavoin yritetään välittää uskonnon käsitteen sitomista mihinkään funktionaaliseen tai substantiaaliseen.
- ²⁷ Salimäki 2000, 353.
- ²⁸ Salimäki 2000, 343.

Mikael Lindfelt

Konteksti ja kompleksisuus - urheilun uskonnollisista ulottuvuuksista ja tulkinnan jännitteistä

- ²⁹ Salimäki 2000, 362.
- ³⁰ Esim. Salimäki 2000, 163–169.
- ³¹ Salimäki 2000, 167, 358.
- ³² Salimäki 2000, 358.
- ³³ Esim. Salimäki 2000, 342.
- ³⁴ Juurtola, Tauno (toim.): *Urheilun avulla kansamme pathaaksi*. Tahko Pihkala-Seura. Koria 1989, 11.
- ³⁵ Salimäki 2000, 351.
- ³⁶ Coles, R.: "Football as a Surrogate Religion?" Teoksessa Michael Hill (toim.): *A Sociological Yearbook of Religion in Britain*. London 1975, 71. Ks. myös Goodger John M.: "Collective representations and the Sacred in Sport." *International Review for the Sociology of Sport* 3/1985, 185.
- ³⁷ Goodger 1985, 184.
- ³⁸ Humane: "Wish God was a woman too", CD, 2005.
- ³⁹ Ks. esim. Kristensson Uggla, Bengt: *Slaget om verkligheten. Filosofi – omvärldsanalys – tolkning*. Stockholm/Stehag 2002, 111–116.
- ⁴⁰ Kristensson Uggla 2002, 217–225.
- ⁴¹ Beckford 1999, 25.
- ⁴² Beckford 1999, 25.
- ⁴³ Hervieu-Léger 2000, 45.
- ⁴⁴ Heelas 1998, 5.
- ⁴⁵ Beckford 1992, 19.

Mikael Lindfelt

Konteksti ja kompleksisuus – urheilun uskonnollisista ulottuvuuksista ja tulkinnan jännitteistä